

1. ความเป็นมาของปัญหาและความสำคัญของปัญหา

จากการพัฒนากรุงเทพมหานครมาเป็นลำดับ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีผลให้กรุงเทพมหานครมีความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าบริเวณอื่นใดของประเทศไทย ทำให้ประชากรจากภาคต่าง ๆ อพยพเข้าสู่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีปัจจัยดึงดูดหลายอย่าง (Pull Factors) กล่าวคือ กรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งงานขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศ เพราะมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มาก เป็นศูนย์กลางการศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา เป็นที่ตั้งของสถาบันทางการเงินและแหล่งเงินทุน เป็นแหล่งที่มีบริการทางสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสวัสดิการต่าง ๆ ที่ดีที่สุด เป็นศูนย์กลางการคมนาคมติดต่อกภายในประเทศและระหว่างประเทศ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางหลักในการบริหารราชการแผ่นดิน จากปัจจัยดึงดูดดังกล่าว ทำให้กรุงเทพมหานครมีประชากรเพิ่มมากขึ้นจากการอพยพโดยรวดเร็ว และต้องประสบกับปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย เกิดแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาจากสภาพแวดล้อมเป็นพิษ ประกอบกับกรุงเทพมหานครเจริญเติบโตโดยไม่มี การวางแผนและควบคุมให้เป็นไปตามแผน จนเกิดการไม่ประหยัดในขนาดขึ้นในเมือง (Disconomies of Scale) ซึ่งเป็นผลเสียทางเศรษฐกิจและก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวข้างต้นขึ้น

ในขณะที่กรุงเทพมหานคร มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น แต่ปรากฏว่า ภูมิภาคอื่นของประเทศส่วนใหญ่มีความเจริญเติบโตในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับการผลิตทางด้านการเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว ซึ่งมีภาวะการผลิตไม่แน่นอน เพราะขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ และในระยะต่อมา เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน ประชากรว่างงานเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่การผลิตทางด้านการเกษตรกรรมยังคงที่ และการผลิตในสาขาอื่นก็ไม่

การขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากไม่มีการลงทุน สภาพความยากจนจะครอบคลุมไปทั่ว ซึ่งจะเป็นปัจจัยผลักดัน (Push Factors) ให้เกิดการอพยพของประชากรเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญในด้านต่าง ๆ และเป็นแหล่งงานขนาดใหญ่ จึงก่อให้เกิดปัญหาในเมืองขึ้นดังกล่าว

รัฐบาลได้มองเห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันสืบเนื่องมาจากการลงทุนพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจในกรุงเทพมหานคร มากกว่าบริเวณอื่น จึงได้พยายามแก้ไขปัญหานี้ โดยพยายามกระจายรายได้และแหล่งงานออกไปยังภาคชนบท มีการใช้นโยบายการพัฒนาเมืองหลัก (Growth Pole or Growth Center) ตามภาคต่าง ๆ โดยหวังว่าจะทำให้ประชากรอพยพเข้าสู่กรุงเทพมหานครน้อยลง ทั้งยังช่วยบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานครให้ลดน้อยลงด้วย ซึ่งความพยายามของรัฐบาลก็ได้มีการกำหนดนโยบายไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 จนถึงฉบับที่ 5 ในปัจจุบัน

จากการที่รัฐมีนโยบายกระจายเศรษฐกิจ (Economic Diversification Policy) จึงมุ่งที่จะส่งเสริมการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ได้เริ่มนโยบายในการกระจายการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาค เพราะอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคจะเป็นแหล่งรองรับแรงงานและเพิ่มรายได้ให้กับประชากรในภาคนั้น ๆ ซึ่งขณะเดียวกันก็จะลดความแออัดและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในส่วนกลาง คือ กรุงเทพมหานคร

ผลจากการกระจายการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาค ทำให้บริเวณลุ่มน้ำแม่กลองซึ่งมีความเจริญทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำกว่าภาคอื่น และประชากรอพยพออกนอกภาคสูง มีการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น จากการจดทะเบียนของกรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม ปรากฏว่าใน พ.ศ.2522 บริเวณลุ่มน้ำแม่กลองมีโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 3,369 โรง หรือคิดเป็นร้อยละ 5.18 ของประเทศและแรงงาน จำนวน 58,628 คน อุตสาหกรรมที่สำคัญและมีการจ้างงานขนาดใหญ่ ได้แก่ อุตสาหกรรม น้ำตาล สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์เคมีบางประเภท เครื่องเคลือบดินเผา และเครื่องสุขภัณฑ์ การก่อสร้างรถยนต์ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อการขยายตัวอย่างมี

ประสิทธิภาพของแหล่งอุตสาหกรรม การศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบแหล่งอุตสาหกรรม บริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง จึงมีความสำคัญ เพราะจะทำให้ทราบถึงลักษณะและรูปแบบ แหล่งอุตสาหกรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแนวโน้มการขยายตัว ปัญหาและผลกระทบของ แหล่งอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาแหล่งอุตสาหกรรม บริเวณลุ่มน้ำแม่กลองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาถึงลักษณะและรูปแบบแหล่งอุตสาหกรรมบริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้บริเวณลุ่มน้ำแม่กลองเป็นแหล่ง อุตสาหกรรมที่สำคัญ

2.3 เพื่อศึกษาถึงผลกระทบโดยทั่วไปของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีผลต่อ บริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง

2.4 เพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาแหล่งอุตสาหกรรมบริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง ในอนาคต

3. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบแหล่งอุตสาหกรรมบริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง จะ ทำการศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในอำเภอต่าง ๆ บริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง จำนวน 47 อำเภอ ในพื้นที่ 7 จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี นครปฐม สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และเพชรบุรี แต่โดยเหตุที่อำเภอซึ่งอยู่ทางคานตะวันตกของลุ่มน้ำแม่กลองบางส่วนมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน ดังนั้นพื้นที่บางส่วนของการศึกษา จึง ครอบคลุมพื้นที่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีนด้วย ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเก็บและ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายอำเภอ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบแหล่งอุตสาหกรรมบริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง จะทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ในห้องสมุดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการออกแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

4.1 รวบรวมและค้นคว้าเอกสาร ข้อมูลด้านสถิติต่าง ๆ ของทางราชการ และส่วนบุคคลที่ทำไว้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4.2 ออกแบบสอบถามโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณลุ่มน้ำแม่กลองเกี่ยวกับสภาพอุตสาหกรรมและแรงงาน

4.3 นำข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องมาศึกษา เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงรูปแบบทางกระจายตัวและสาเหตุ ผลกระทบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสรุปถึงแนวทางในการแก้ไข

4.4 แสดงผลการศึกษาออกมาในรูปของทางบรรยาย ตาราง แผนภาพ และแผนที่

5. แหล่งที่มาของข้อมูล

ในการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบแหล่งอุตสาหกรรมบริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง ได้รวบรวมค้นคว้าข้อมูลเอกสารจากแหล่งต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

5.1 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.2 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

5.3 กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

5.4 กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม

5.5 กรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม

5.6 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

5.7 การประปาส่วนภูมิภาค

5.8 องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

5.9 ส่วนกำกับและวิเคราะห์ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย

5.10 ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย

5.11 หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.12 แบบสอบถามโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง เกี่ยวกับสภาพ

อุตสาหกรรมและแรงงาน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

6.1 ทำให้ทราบถึงลักษณะและรูปแบบของอุตสาหกรรมที่เจริญเติบโตขึ้นในบริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง

6.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของแหล่งอุตสาหกรรมดังกล่าว

6.3 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะพัฒนาแหล่งอุตสาหกรรมบริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง

6.4 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษายานอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่กำลังเจริญเติบโตขึ้นในระบอบภาค และเมื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการขยายตัวของย่านอุตสาหกรรมนั้น ๆ